

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Öka din konkurrenskraft med majs i Västernorrland

*Samlade erfarenheter av majsodling
i Medelpad 2022–2025*

Hushållnings
sällskapet

Öka din konkurrenskraft med majs i Västernorrland

Hushållningssällskapet Västernorrland och Maskinring Norrland har tillsammans drivit ett projekt inom kompetensförsörjning under perioden maj 2024 till maj 2026. Här har vi samlat lärdomar från projektets två aktiviteter kring att odla majs och fodra mjölkkor med majs i Västernorrland. Syftet är att ge en tydlig bild av hur metoden fungerar och vad den kostar, så att du kan ta ställning till om det är något som kan ge dig möjlighet att bli mer konkurrenskraftig.

Underlaget bygger på lokalproducerad kunskap från Storboda Mjolk, ett av de företag i Västernorrland som kommit längst i utvecklingen kring att odla majs. Hösten 2024 genomfördes en välbesökt fältvandring på Storboda inför skörd, följt av en temadag med foderrådgivare Erik Wikström om majs som foder.

Sortutveckling, mildare klimat och bättre tillgång till självgående fälthackar har förändrat förutsättningarna för majsensilage i Västernorrland. Det gör majs till ett alltmer relevant alternativ för den som vill stärka konkurrenskraften i länets jordbruk.

Här är en del av den kunskap vi samlade in om att odla majs i Västernorrland.

Markval och arrondering

Markvalet är avgörande. Joakim Vägermarks erfarenhet är att tidig sådd har stor betydelse för att majsen ska få en bra start. Närhet till gården bedöms inte vara lika viktigt, eftersom fodret har högre energiinnehåll och värde än vall, vilket minskar transportkostnadens betydelse i kalkylen.

Det kan låta självklart, men det faktum att majsen skördas en gång per fält och år gör att den inte heller är lika beroende av god arrondering för en effektiv skörd som en vall, enligt Joakim. Totalt sett ger majsskörden färre etableringskostnader än vall, eftersom det är en skörd istället för tre eller fyra.

Växtföljd

Vägermarks odlar helst majs efter majs i upp till tre år. Majs är känslig för knäpparlarver, som ofta finns i gamla vallar. Gården har max treåriga vallar och ser inget problem med att så majs efter vall. Majs tillhör gruppen gräs i växtföljder.

— Vi har inte märkt av några problem med växtföljden, men så har vi inte odlat under en längre tid ännu, säger Joakim Vägermark.

Jordbearbetning

Majs går bra att kultivera efter. Vägermarks kultiverar en eller två gånger på hösten och harvar på våren före sådd.

Gödsel

Vägermarks siktar på runt 150 kg kväve, som till stor del utgörs av flytgödsel. Majs har stort behov av kalium och fosfor. Dessa tillförs efter behov vid sådden och mängden anpassas utifrån en skördemängd på minst 10 ton TS per hektar.

Sådd

Sådden av majs är ett precisionsarbete, då jämna bestånd är en av nycklarna till en god skörd. Jämnt såddjup och jämnt avstånd mellan plantorna pekas ofta ut som viktiga faktorer i en lyckad etablering.

Därför används speciella såmaskiner för majs. Maskinsamarbeten mellan gårdar tillgängliggör och sänker kostnaderna för etableringen av majs radikalt.

Majsen är känslig för ogräs i sina tidiga stadier, ett aktivt och noggrant arbete är nyckeln till en god etablering. Majsen vill ha 12 grader i jordtemperatur vid sådd. Utsäde för majs kostade på Storboda runt 2 300 kronor per hektar 2026.

Växtskydd

Majs är konkurrenssvag i sina tidiga stadier, varför ett aktivt och noggrant växtskydd och ogräsbekämpning är viktigt i början av säsongen. Majs som kommer igång sluter sig snabbt och därefter sköter den sig själv, enligt Joakim.

Skörd

Vägermarks testar majsen inför skörd genom att provhacka några meter och testa TS-halten. Siktet är att skörda vid 30 procent TS. Majsen hackas med självgående hack med majsvalsar som krossar kärnorna, samt majsbord.

Skörden är effektiv och hacken har hela tiden fullt upp med material, till skillnad från när man hackar gräs. Målet är att ligga över 10 ton TS per hektar, vilket gården i regel gör, med skördar mellan 10 och 12 ton TS per hektar.

År 2025 var våren kall och majsen fick en dålig start på Storboda. Skörden var under 10 ton och stärkelsen nere på 150, jämfört med målet på 300. Energivärdet var 11,6 MJ. Trots detta märktes ingen skillnad på kornas produktion vid övergången. Det som såg ut som en mardröm visade sig vara överdrivet och stärkte Storboda i sin tro på majsen.

— Vi var oroliga när vi såg att stärkelsen inte alls var där vi ville att den skulle vara, men korna reagerade inte alls. Det gjorde att vi blev ännu mer övertygade om att majs är rätt för oss, säger Joakim Vägermark.

Ensilering

Storboda lägger majsen i plansilo och använder ensileringsmedlet Thorsil Maize. Generellt är majs lätt att fermentera. Majsen är lätt att breda ut och packa. Storboda lägger särskilt stor omsorg på slutpackningen.

Majs som foder

Majs har långsam passagehastighet, vilket betyder att det jämförelsevis stannar länge i vommen, 8 – 10 timmar. Det ger kon längre tid att nyttja alla näringsämnen i majsen och ökar därmed fodereffektiviteten. För att majsen ska ge effekt på mjölkproduktionen behövs en giva på minst 3 kg ts per dag över tid. Vid ts-halt på 30 % vid skörd är stärkelser och protein som mest lättillgängliga i fodret.

Majs brukar innehålla låga kaliumhalter och kan därför vara bra till sinkor. Det innehåller däremot låga proteinnivåer och passar därmed sämre till växande kalvar och ungnöt.

Om Storboda Mjöl AB

Storboda Mjöl AB drivs av Anna och Joakim Vägermark och ligger på Ångesidan av gränsen till Sundsvall, väl synligt intill väg E14. Paret har rötter i Mälardalen och flyttade till Storboda 2015.

Gården ligger på norra sidan av Ljungans bördiga dalgång och är känd för att vara tidigt igång på våren. Paret har varit en vitamininjektion i lantbruket i Västernorrland, då de bevisligen vågar testa nya saker, utbildar sig och engagerar sig i sin egen och branschens utveckling.

Storboda Mjolk i siffror

Ägare: Anna och Joakim Vägermark

Produktion: Mjölkkor, 220 mjölkande kor

Majsareal:

2022 – 15 ha

2023 – 25 ha

2024 – 40 ha

2025 – 70 ha

2026 – 80 ha

Avkastning: Strax över 10 ton TS per hektar

Föregående gröda/placering i växtföljden: Majs upp till tre år i rad

Skördemål: Minst 10 ton TS per hektar

Sådd: Delägd eller inlejd majssåmaskin

Skörd: Delägd hack med majsbord

Text: Magnus Alskog